

ORTAÖĞRETİMDE ÖĞRENCİLERİNİN SAHİP OLDUKLARI İNSANI DEĞERLER İLE AKADEMİK ERTELEME DAVRANIŞLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ruhi Yiğit

Dr. Konya İl Emniyet Müdür Yrd., KONYA

Bülent DİLMAÇ

Yrd. Doç.Dr. Selçuk Üniversitesi, A.K. Eğitim Fakültesi, KONYA

ÖZET: Araştırmanın amacı, ortaöğretimde öğrenim görmekte olan öğrencilerin sahip oldukları insani değerler ile akademik erteleme davranışlarının, cinsiyet, ya, sınıf, öğrenim görülen okulun türü, anne eğitim ve baba eğitim durum değişkenlerine göre incelenmesidir. Araştırma ilişkisel tarama modeline uygun olarak yapılmıştır. Araştırmanın çalışma evreni Konya ilinde yer alan ortaöğretimde öğrenim görmekte olan öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu ise, Konya merkez ilçelerinde yer alan altı farklı ortaöğretim kurumunda öğrenim görmekte olan 289 kız, 344 erkek öğrenci olmak üzere toplam 633 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma grubu belirtilen ortaöğretim kurumlarda öğrenim görmekte olan öğrenciler arasından tesadüfi küme örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Araştırmanın veri toplama araçları olarak, Dilmaç (2007), tarafından geliştirilen İnsani Değerler Ölçeği ile Öğrencilerin akademik erteleme davranışlarını belirlemek amacıyla, Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen “Akademik Erteleme Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin akademik erteleme ile insani değerler ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson momentler çarpım korelasyon kat sayısı tekniği kullanılmıştır. İnsani değerler ölçeğinin, akademik erteleme davranışlarının yordama gücünü belirlemek amacıyla Regresyon tekniği kullanılmıştır. Öğrencilerin insani değerler ile akademik erteleme ile cinsiyet değişkenleri arasındaki farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek amacıyla da t testi, sınıf, anne eğitim, baba eğitim, öğrencilerin okul türü değişkenine göre insani değerler ölçeği alt boyutlarının ile akademik erteleme davranışının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla da Varyans analizi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında, akademik erteleme ile insani değerler ölçeğinin alt boyutları arasında ilişkinin olduğu, insani değerler ölçeğinin alt boyutlarının akademik erteleme davranışını yordama gücüne sahip olduğu bulgusu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Orta öğretim öğrenciler, insani değerler, akademik erteleme

THE STUDY OF ACADEMIC PROCRASTINATION BEHAVIOURS AND HUMAN VALUES OF THE STUDENTS OF SECONDARY EDUCATION IN TERMS OF SOME VARIABLES

ABSTRACT: The purpose of this study is to investigate the academic procrastination behaviors and human values of the students of secondary education by gender, age, class, school type and parental educational background. The study was conducted using general survey model. The universe of the study is the students attending secondary education schools in Konya. 289 female and 344 male students, 633 in total, attending six different secondary education schools in central districts of Konya

participated in the study. For the research group, students attending these secondary schools were selected randomly. Human Values Scale developed by Dilmaç (2007) and “Academic Procrastination Scale ” developed by Çakıcı (2003) to determine the academic procrastination behaviors of students were the tools used in order to collect data. the Pearson product-moment correlation coefficient was used to determine the relationship between the lower dimensions of human values scale and academic procrastination scale. Regression technique was used for the prediction of academic procrastination behavior of human values scale. T test was conducted to find out if there was a difference between human values and academic procrastination and gender; and variance analysis was performed to determine if there was a difference between lower dimensions of human values scale and academic procrastination and the variables of class, parental educational background and school type of students. When the findings were examined, it was seen that there was a difference between lower dimensions of human values and academic procrastination scales; and lower dimensions of human values scale could predict the academic procrastination behavior.

Keywords: Secondary school students, human values, academic procrastination

GİRİŞ

İnsan, çevresindeki varlıkları anlamlandırmada kendisine özgü belirli ölçütler kullanır. Bu ölçütler kimi zaman duyu organlarının kimi zaman da duygusal yönün bir ürünüdür. Duyu organları ile elde ettiği özellikleri varlıkları tanımlamada kullanan insan, o varlığa önem atfetmede, kıymet biçmede duygusal olarak sahip olduğu izlenimlerden yararlanır. Duygusal olarak sahip olunan bu izlenimlere genel olarak “değer” adı verilir (Yeşil ve Aydın, 2007). Bu yönüyle değerler, birey ve toplumu, çevresindeki olgu ve olaylara anlam verme, önem atfetme, değer biçme ve kendine konum belirlemeye yönelik ölçütler sunan özellikler olarak yönlendirme gücüne sahiptir. Değer kavramının çok değişik disiplinlere girmiş olması ve pek çok kuramcının değer kavramını çeşitli kavramlarla ilişkilendirerek açıklamaya çalışması bu kavramın tanımını oldukça güçleştirmektedir (Dilmaç, 2007; Dilmaç, Kulaksızoğlu ve Ekşi, 2007). Bu yüzden değer kavramının yeterince açıklığa kavuşturulduğu söylenemez (Ulusoy, 2007). Dunlop (1996), değer kavramını, kısaca nesnelere nitelikleri olarak tanımlamıştır. Değerler bireyin yaşamındaki farklı etmenlere yüklediği önemdir (Aydın, 2001). Fitcher’e göre (1994) değerler, kültür ve topluma anlam ve önem veren ölçütler olarak da ifade edilmektedir. . Değerler, genel olarak bireyin diğer bireylerle ilişkilerinde belirli durumları tercih etme eğilimi olarak tanımlanabilir (Hofstede, 1991). Değerler, bireylerin ideal davranış tarzları ya da yaşam amaçları hakkındaki inançları olup, davranışa farklı tarzlarda rehberlik eden çok yönlü standartlar olarak ifade edilmenin yanı sıra, bir şeyin arzu edilebilir (iyi) ya da edilemez (kötü) olduğu hakkındaki inanç olarak da ifade edilmektedir (Güngör, 1998; Rokeach, 1973). Schwartz (1992)’e göre, toplumsal çevreye uyum için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumların başında, içinde yaşanılan toplumun değerleri ve bu değerlerin verilmesi gerektiği okullar gelmektedir. Değerler, iyi, kötü ayrımıyla ilgili olup birey ya da grupların diğer alternatifler arasında bilinçli olarak seçtikleri ideal ya da arzu edilen davranış kalıplarını belirlemektedirler. Buna göre değerler ulaşılması kolaylıkla olanaklı olanı değil de daha çok ulaşılması istenilen idealleri temsil etmektedir. Değerlerin işaret ettikleri ideal hedefler, dürüstlük, başarı gibi kazanılması arzulanan soyut davranış biçimleridir (Bozkurt, 1996). Değerler insanlarda var olan tutumları ve insanların davranışlarını tüm algılama ve davranış şekillerini etkilemekle (Ayrıl, 1992) birlikte, insanların sahip oldukları tutumlar ve davranışlarının belirlenmesi ve yönlendirilmesi konusunda da önemli bir

fonksiyona sahiptir (Kulaksızoğlu ve Dilmaç, 2000; Dilmaç, Kulaksızoğlu ve Ekşi, 2007). Değerler, bilinçli ya da bilinçsiz, sözel ya da sembolik olarak seçimlerimize rehberlik eden; bilişsel, duyuşsal ve davranışsal yargılarımız için ölçüt teşkil eden bireysel ya da toplumsal olarak sahip olduğumuz inançlardır. Değerler toplumları etkilediği gibi toplumlar da değerleri etkileme gücüne sahiptir (Shearman, 2008). Değerlerin oluşumunda bireylerin yetiştiriliş biçimleri ve kişilik yapıları önemli bir rol oynar. Özellikle bireysel farklılıklar temelinde kişilik yapıları değer yapılarıyla paralellik göstermektedir (Bilsky ve Schwartz, 1994).

Öğrencilerin sahip olmaları gereken duyuşsal özelliklerin yanı sıra sahip olması gereken bir diğer özellik ise sorumluluklarını yerine getirme davranışlarıdır. Bir diğer deyişle öğrencilerin gerek genel erteleme gerekse akademik erteleme davranışlarını yapmamalarıdır. Öğrencilerin sahip oldukları insani değerlerin alt boyutlarından olan sorumluluk kavramı, erteleme davranışlarının öğrenciler tarafından yapılmaması ve sorumluluklarını yerine getirilme sürecinde önemli bir etkiye sahip olduğunu söylememiz mümkündür. Erteleme kavramı, Milgram ve Tene (2000), işleri son ana ertelemeyi, geciktirmeyi ve bununla ilgili olarak da görevleri yapmaktan ve karar vermekten kaçınmayı bireyde kişilik özelliği (trait) ya da davranışsal-durumsal (situational) bir eğilim olarak tanımlamışlardır. Alan yazınına bakıldığında erteleme davranış şeklinin ilk olarak akademik alanlar içerisinde gösterilen durumsal bir özellik olarak akademik erteleme davranışı ve bir diğeri ise kişilik özelliği olarak gösterilen kronik erteleme (trait procrastination) olmak üzere yaygın iki türü bulunmaktadır (Milgram ve diğ., 1988; Aydoğan, 2008). Bu bağlamda baktığımız zaman akademik erteleme ise; akademik ertelemeyi bireylerin hemen hemen her zaman akademik sorumluluklarını ya da görevlerini ertelemelerinden dolayı kaygı hissetmeleri olarak tanımlamaktadır (Solomon ve Rothblum, 1984; akt; Balkıs, 2006). Erteleme davranışının çeşitli psikiyatrik sendromlarla ilişkili olduğu bilinmektedir (Ferrari, Johnson ve McCown, 1995). Bu davranış ciddi akademik başarısızlıklara ve ilişkiler içinde önemli problemlere yol açabilir (Sweitzer, 1999). Ferrari, Johnson ve McCown (1995), erteleme ve kendine zarar verme, görevden kaçınma, mükemmeliyetçilik, irrasyonel düşünceler ve depresyon arasında pozitif ilişkiler bulmuşlardır. Akademik erteleme davranışı tipik olarak; akademik göreve başlama ya da tamamlamayı bir sonraki güne bırakmada irrasyonel bir eğilim olarak tanımlanmaktadır (Senecal ve diğ., 2003). Akademik erteleme davranışı; tiksindirici olarak algılanan görevlerden ve sonuçlarından kaçınmadır, kişi için negatif sonuçları olduğu görülmektedir (Ferrari ve diğ., 1995). Yapılan çalışmalar sonucunda, beğenilmeyen zor gelen görevlerin öğrencilerin için daha fazla ertelendiği ve kişinin başarısızlık yaşayacağı bir görevden daha fazla kaçınma eğiliminde olduğunu söyleyebiliriz (Aydoğan, 2008). Bu bağlamda araştırmamızın amacı, ortaöğretimde öğrenim görmekte olan öğrencilerin sahip oldukları insani değerler ile akademik erteleme davranışlarının, cinsiyet, ya, sınıf, öğrenim görülen okulun türü, anne eğitim ve baba eğitim durum değişkenlerine göre incelenmesidir.

Yöntem

Çalışma Evreni ve Grubu

Bu araştırma genel tarama modeline uygun olarak yapılmıştır. Araştırmanın çalışma evreni Konya ilinde yer alan ortaöğretimde öğrenim görmekte olan öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu ise, Konya merkez ilçelerinde yer alan altı farklı ortaöğretim kurumunda öğrenim görmekte olan 289

kız, 344 erkek öğrenci olmak üzere toplam 633 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma grubu belirtilen ortaöğretim kurumlarda öğrenim görmekte olan öğrenciler arasından tesadüfi küme örnekleme yöntemi ile seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

İnsani Değerler Ölçeği (İDÖ): Bu araştırmada, öğrencilerin insani değerlerini belirlemede, Dilmaç (2007), tarafından ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler (ergenler) için geliştirilen “İnsani Değerler Ölçeği (İDÖ)” kullanılmıştır. Ölçekte, insani değerler süreci a. Sorumluluk (7 madde) b. Dostlu/Arkadaşlık (7 madde) c. Barışçı Olma (7 madde) d. Saygı (7 madde) e. Hoşgörü (7 madde) f. Dürüstlük (7 madde) olarak altı boyutta toplam 42 madde ile ölçülmektedir. Bu ölçek bireysel veya gruplar halinde uygulanabilen Likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki maddeler beş basamaklı “Likert Tipi” (A: Hiçbir Zaman, B: Nadiren, C: Arasıra, D: Sık Sık, E: Her Zaman) bir dereceleme ölçeği şeklinde ifade edilmiştir. Maddeler A:1- B:2- C:3- D:4- E:5 şeklinde puanlanmıştır. Puanların artması/azalması bireylerin insani değerler daha fazla sahip olduğunu/olmadığını göstermektedir.

İDÖ’ nün güvenilirlik çalışması için iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alpha) hesaplanmıştır. 7 maddeden oluşan “Sorumluluk” alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı alfa: .73 olarak hesaplanmıştır. 7 maddeden oluşan “Dostluk/Arkadaşlık” alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı alfa: .69 olarak hesaplanmıştır. 7 maddeden oluşan “Barışçı Olma” alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı alfa: .65 olarak hesaplanmıştır. 7 maddeden oluşan “Saygı” alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı alfa: .67 olarak hesaplanmıştır. 7 maddeden oluşan “Dürüstlük” alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı alfa: .69 olarak hesaplanmıştır. 7 maddeden oluşan “Hoşgörü” alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı alfa: .70 ve 42 maddelik tüm ölçek için iç tutarlılık katsayısı ise alfa: .92 bulunmuştur. Bu kararlılık katsayıları “Sorumluluk” için. 73, “Dostluk/Arkadaşlık” için. 91, “Barışçı Olma” için. 80, “Saygı” için. 88, “Dürüstlük” için. 75, “Hoşgörü” için. 79 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tümü için kararlılık katsayısı: . 87 bulunmuştur.

Akademik Erteleme Ölçeği: Öğrencilerin akademik erteleme davranışlarını belirlemek amacıyla, Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen “Akademik Erteleme Ölçeği” kullanılmıştır. Akademik Erteleme Ölçeği, öğrencilerin öğrenim yaşantılarında yapmakla sorumlu oldukları görevleri içeren (ders çalışma, sınavlara hazırlanma, proje hazırlama gibi) 12 olumsuz, 7 olumlu olmak üzere 19 ifadeden oluşmaktadır. Buölçekte yer alan ifadelere verilen tepkiler “beni hiç yansıtmıyor”, “beni çok az yansıtıyor”, “beni biraz yansıtıyor”, “beni çoğunlukla yansıtıyor”, “beni tamamen yansıtıyor” biçiminde olmak üzere beş basamaklı Likert tipinde derecelendirilmektedir. Akademik erteleme ölçeğinin Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı .92 olarak bulunmuştur. Ölçeğin birinci faktörü için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı .89, ikinci faktörü için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı .84’dür. Spearman Brown iki yarım test güvenilirliği, 10 maddelik birinci yarım test için .87 , 9 maddelik ikinci yarım test için .86 olmak üzere toplam .85 olarak hesaplanmıştır. Akademik Erteleme Ölçeğinin 65 lise öğrencisine on yedi gün ara ile uygulanmasından hesaplanan test-tekrar korelasyon katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı birinci faktör için .80 , ikinci faktör için .82 olarak hesaplanmıştır (Çakıcı, 2003).

Verileri Analizi

Araştırmada öğrencilerin akademik erteleme ile insani değerler ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson momentler çarpım korelasyon kat sayısı tekniği kullanılmıştır. İnsani değerler ölçeğinin, akademik erteleme davranışlarının yordama gücünü belirlemek amacıyla Regresyon tekniği kullanılmıştır. Öğrencilerin insani değerler ile akademik erteleme ile cinsiyet değişkenleri arasındaki farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek amacıyla da t testi, sınıf, anne eğitim, baba eğitim, öğrencilerin okul türü değişkenine göre insani değerler ölçeği alt boyutlarının ile akademik erteleme davranışının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla da Varyans analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde ortaöğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan öğrencilerine uygulanan insani değerler ve akademik erteleme ölçeği ve kişisel bilgi formundan elde edilen veriler üzerinde yapılan istatistiksel analizler sunulmuştur.

Tablo 1: Akademik Erteleme ile İnsani Değerler Arasındaki İlişki

		Sorumluluk	Dostluk/Arkadaşlık	Barıçı Olma	Saygı	Dürüstlük Hoşgörü
Akademik Erteleme	r	0.391**	-0.001	0.314**	0.281**	0.211** 0.192**

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tablo 1 incelendiğinde akademik erteleme ölçeği puanları ile insani değerler ölçeğinin sorumluluk, barışçı olma, saygı, dürüstlük ve hoşgörü alt boyutları arasında pozitif yönde ilişki olduğu görülmektedir. Dostluk/Arkadaşlık alt boyutunda ilişki yoktur.

Tablo 2: Akademik Ertelemenin İnsani Değerler Alt Boyutlarını Yordama Gücü

Model	R	R ²	F
Değer	0.46	0.20	27.93**

Değişken	Std. Edilmemiş Beta	Std. Hata	Std. Beta	T	P
Sorumluluk	0.884	0.127	0.322	6.95	0.000
Dostluk/Arkadaşlık	-0.556	0.108	-0.201	-5,145	0.000
Barıçı Olma	0.414	0.128	0.148	3.23	0.001
Saygı	0.047	0.034	0.017	0.352	0.725
Dürüstlük	0.262	0.128	0.081	2.05	0.040
Hoşgörü	0.283	0.129	0.086	2.19	0.028

Tablo 2'den anlaşıldığı üzere; regresyon analizi sonuçlarına göre, insani değerler ölçeği alt boyutları, akademik ertelemeyi 0.20 düzeyinde açıklamaktadır. Yani insani değer ölçeğinin alt boyutlarının, akademik ertelemeyi açıklama gücü 0.20 dir. Her ne kadar bu değer yüksek sayılamayacak düzeyde olsa da $\alpha=0.01$ düzeyde manidardır ($F=27.93$). Bu durum, akademik ertelemeye ilişkin değerlerin 0.20 'si insani değerler ölçeğinin alt boyutlarından kaynaklanırken geri kalanın araştırmaya dâhil edilmeyen değişkenlerden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, insani değerler ölçeğinin alt boyutlarına ait t değerleri incelendiğinde, birinci alt boyut (sorumluluk) akademik ertelemeyi manidar şekilde açıklamakta ($t=6.95$), ikinci alt boyut (dostluk/arkadaşlık) akademik ertelemeyi manidar şekilde açıklamakta ($t=-5.145$), üçüncü alt boyut (barışçı olma) akademik ertelemeyi manidar şekilde açıklamakta ($t=-3.23$), beşinci alt boyut (dürüstlük) akademik ertelemeyi manidar şekilde açıklamakta ($t=-2.05$), altıncı alt boyut (hoşgörü) akademik ertelemeyi manidar şekilde açıklamakta ($t=-2.19$), insani değerler ölçeğinin saygı alt boyutu ise, akademik ertelemeyi açıklamamaktadır.

Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine Göre İnsani Değerlerin Alt Boyutlarına Ait t Testi Sonuçları

Değerler	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	t
Sorumluluk	Kız	28	26.0	4.7	3.065**
	Erkek	9	6	8	
Dostluk/Arkadaşlık	Kız	34	24.9	4.4	2.903**
	Erkek	4	3	7	
Barışçı Olma	Kız	28	28.8	4.8	5.054**
	Erkek	9	6	8	
Saygı	Kız	34	27.8	4.3	1.023
	Erkek	4	0	4	
Dürüstlük	Kız	28	26.3	4.5	3.990**
	Erkek	9	6	5	
Hoşgörü	Kız	34	24.5	4.4	1.702
	Erkek	4	5	2	
Dürüstlük	Kız	28	26.2	4.8	3.990**
	Erkek	9	6	2	
Hoşgörü	Kız	34	25.8	4.5	1.702
	Erkek	4	6	4	
Dürüstlük	Kız	28	26.6	3.9	3.990**
	Erkek	9	7	7	
Hoşgörü	Kız	34	25.4	3.8	1.702
	Erkek	4	4	0	
Hoşgörü	Kız	28	24.1	4.2	1.702
	Erkek	9	9	0	
Hoşgörü	Kız	34	23.6	3.5	1.702
	Erkek	4	6	5	

* $p < .05$ ** $p < .01$

Tablo 3 incelendiğinde, insani değerler ölçeği alt boyutlarından sorumluluk alt boyutunda kız öğrencilerinin ortalamalarının $\bar{X} = 26.06$, erkek öğrencilerinin ortalamasının ise, $\bar{X} = 24.93$ olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan t değerinin ($t=3.065$, $p<.01$) .01 düzeyinde anlamlı bir farkı ifade ettiği görülmektedir. Bu bulgu iki grup arasında 0.01 düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Dostluk/Arkadaşlık alt boyutunda kız öğrencilerinin aritmetik ortalamaları $\bar{X} = 28.86$, erkek öğrencilerin ortalaması ise, $\bar{X} = 27.80$ olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan t değerinin ($t=2.903$, $p<.01$) .01 düzeyinde anlamlı bir farkı ifade ettiği görülmektedir. İnsani Değerler ölçeğinin bir diğer alt boyutu barışçı olma kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının $\bar{X} = 26.36$, erkek öğrencilerin ortalaması ise, $\bar{X} = 25.80$ olduğu görülmektedir. . Ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan t değerinin ($t=5.054$, $p<.01$) .01 düzeyinde anlamlı bir farkı ifade ettiği görülmektedir. Bu bulgu iki grup arasında 0.01 düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. İnsani Değerler ölçeğinin saygı alt boyutunda kız öğrencilerinin ortalamalarının $\bar{X} = 26.26$, erkek öğrencilerinin ortalamasının ise, $\bar{X} = 25.86$ olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan t değerinin ($t=3.990$, $p<.01$) 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Dürüstlük alt boyutunda ise kız öğrencilerinin ortalamalarının $\bar{X} = 26.67$, erkek öğrencilerinin ortalamasının ise, $\bar{X} = 25.44$, olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan t değerinin ($t=3.990$, $p<.01$) .01 düzeyinde anlamlı bir farkı ifade ettiği görülmektedir. Bu bulgu iki grup arasında 0.01 düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. İnsani Değerler ölçeğinin son alt boyutu olan hoşgörü alt boyutunda ise, kız öğrencilerinin ortalamalarının $\bar{X} = 24.19$, erkek öğrencilerinin ortalamasının ise, $\bar{X} = 23.66$, olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan t değerinin ($t=1.702$, $p<.01$) .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine Göre Akademik Erteleme Ölçeğine Ait t Testi Sonuçları

Değerler	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	t
Akademik Erteleme	Kız	28	61.3	13.5	1.733
	Erkek	9	59.5	12.0	
		34	61.3	13.5	
		4	59.5	12.0	

* $p<.05$ ** $p<.01$

Akademik Erteleme ölçeğinin, kız öğrencilerinin ortalamalarının $\bar{X} = 61.31$, erkek öğrencilerinin ortalamasının ise, $\bar{X} = 59.58$, olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan t değerinin ($t=1.733$, $p>.01$) .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Tablo 5: Yaş Değişkenine Göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi ve LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yaş	N	\bar{X}	Ss	F	LSD
Sorumluluk	15	226	25.51	4.85	.028	-
	16	246	25.39	4.59		
	17	138	25.46	4.34		
	18	23	25.35	5.25		
Dostluk/Arkadaşlık	15	226	28.40	4.67	1.104	-
	16	246	28.37	4.49		
	17	138	28.75	4.76		
	18	23	29.35	4.66		
Barışçı Olma	15	226	25.50	4.68	.237	-
	16	246	25.28	4.55		
	17	138	24.46	4.36		
	18	23	24.78	5.10		
Saygı	15	226	26.35	4.64	1.460	-
	16	246	26.20	4.73		
	17	138	25.48	4.28		
	18	23	25.00	6.22		
Dürüstlük	15	226	26.04	3.90	.493	-
	16	246	25.82	3.93		
	17	138	26.11	3.82		
	18	23	26.74	4.82		
Hoşgörü	15	226	24.21	3.85	1.700	-
	16	246	23.99	3.82		
	17	138	23.37	3.80		
	18	23	23.13	3.87		

* $p < .05$ ** $p < .01$

Yaş değişkenine göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda yaş değişkeninin insani değerler ölçeği alt boyutlarından sorumluluk, dostluk/arkadaşlık, barışçı olma, saygı, dürüstlük ve hoşgörü alt boyutlarının hiçbirinde puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır.

Tablo 6: Yaş Değişkenine Göre Akademik Erteleme Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi ve LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yaş	N	\bar{X}	Ss	F	LSD
Akademik Erteleme	15	226	62.84	13.15	4.99	15-18
	16	246	58.93	11.72		
	17	138	59.64	12.32		
	18	23	56.04	18.04		

* $p < .05$ ** $p < .01$

Tablo 6 incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin akademik erteleme yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda öğrencilerin akademik erteleme ($F= 4.99, p<.05$) göre anlamlı düzeyde farklılaşma gösterdiği bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin yaş değişkenine göre akademik erteleme puan ortalamalarının arasındaki farklılığın kaynağının bulunması amacıyla LSD testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda on beş yaşında olan öğrencilerin puan ortalamaları on sekiz yaşındaki öğrencilerinin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur.

Tablo 7. Sınıf Değişkenine Göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi ve LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sınıf	N	\bar{X}	Ss	F	LSD
Sorumluluk	9	312	25.55	4.82	.277	-
	10	204	25.44	4.22		
	11	117	25.18	4.92		
Dostluk/Arkadaşlık	9	312	28.26	4.73	5.795	-
	10	204	28.96	3.94		
	11	117	27.15	5.20		
Barışçı Olma	9	312	25.25	4.63	.523	-
	10	204	25.65	4.35		
	11	117	25.26	4.78		
Saygı	9	312	26.52	4.84	4.001*	9-11
	10	204	25.82	4.16		
	11	117	25.15	4.93		
Dürüstlük	9	312	25.90	3.90	.267	-
	10	204	26.15	3.75		
	11	117	26.01	4.31		
Hoşgörü	9	312	23.94	3.78	1.725	
	10	204	24.17	3.82		
	11	117	23.34	4.09		

* $p<.05$ ** $p<.01$

Sınıf değişkenine göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda sınıf değişkeninin insani değerler ölçeği alt boyutlarından saygı alt boyutunun puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde ($F= 4.001, p<.05$) farklılaştığı saptanmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin sınıf değişkenine göre insani değerler ölçeğinin saygı puan ortalamalarının arasındaki farklılığın kaynağının bulunması amacıyla LSD testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda dokuzuncu sınıf öğrencilerin puan ortalamaları on birinci sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Sınıf değişkenine göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda sınıf değişkeninin insani değerler ölçeği alt boyutlarından sorumluluk, dostluk/arkadaşlık, barışçı olma, dürüstlük ve hoşgörü alt boyutlarında da bir farklılaşma saptanmamıştır.

Tablo 8: Sınıf Değişkenine Göre Akademik Erteleme Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi ve LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sınıf	N	\bar{X}	Ss	F	LSD
Akademik Erteleme	9	312	61.22	12.26	1.34	
	10	204	59.73	12.54		
	11	117	59.21	14.31		

* $p < .05$ ** $p < .01$

Tablo 8 incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin akademik erteleme puanlarının sınıf değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda öğrencilerin akademik erteleme (F= 1.34, $p > .05$) göre anlamlı düzeyde farklılaşma saptanmamıştır.

Tablo 9. Ortaöğretim Kurumu Türü Değişkenine Göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi ve LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Kurum	N	\bar{X}	Ss	F	LSD
Sorumluluk	(1)Meslek	118	24.8	5.26	1.291	-
	(2)Genel	227	24.72	4.67		
	(3)Anadol	268	25.45	4.32		
Dostluk/Arkadaşlık	(1)Meslek	118	27.53	5.99	2.176	-
	(2)Genel	227	28.29	4.17		
	(3)Anadol	268	28.60	4.30		
Barışçı Olma	(1)Meslek	118	24.75	5.54	2.259	-
	(2)Genel	227	25.25	4.36		
	(3)Anadol	268	25.75	4.30		
Saygı	(1)Meslek	118	25.86	6.07	.603	
	(2)Genel	227	26.30	4.47		
	(3)Anadol	268	25.90	4.67		
Dürüstlük	(1)Meslek	118	23.31	4.49	5.413	2-1
	(2)Genel	227	26.34	3.96		
	(3)Anadol	268	26.15	3.54		
Hoşgörü	(1)Meslek	118	23.31	4.40	1.825	
	(2)Genel	227	23.94	3.93		
	(3)Anadol	268	24.12	3.52		

* $p < .05$ ** $p < .01$

Öğrenim görülen ortaöğretim kurum türüne göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda sınıf değişkeninin insani değerler ölçeği alt boyutlarından dürüstlük alt boyutunun puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde (F= 5.413 $p < .05$) farklılaştığı saptanmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin öğrenim görülen ortaöğretim kurum türüne değişkenine göre akademik erteleme puan ortalamalarının arasındaki farklılığın kaynağının bulunması amacıyla LSD testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda genel lise sınıf öğrencilerin puan ortalamaları meslek lisesi öğrencilerinin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Sınıf değişkenine göre İnsani Değerler

Ölçeği Alt Boyutlarını Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda sınıf değişkeninin insani değerler ölçeği alt boyutlarından sorumluluk, dostluk/arkadaşlık, barışçı olma, saygı ve hoşgörü alt boyutlarında da bir farklılaşma saptanmamıştır.

Tablo 10: Ortaöğretim Kurumu Türü Değişkenine Göre Akademik Erteleme Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi ve LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Kurum	N	\bar{X}	Ss	F	LSD
Akademik Erteleme	(1)Meslek	118	57.69	16.64	3.649	2-1
	(2)Genel	227	61.53	13.26		
	(3)Anadol	268	60.49	9.88		

* $p < .05$ ** $p < .01$

Tablo 10 incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin akademik erteleme ortaöğretim kurumu türü değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda öğrencilerin akademik erteleme ($F = 3.649$, $p < .05$) göre anlamlı düzeyde farklılaşma gösterdiği bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin yaş değişkenine göre akademik erteleme puan ortalamalarının arasındaki farklılığın kaynağının bulunması amacıyla LSD testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda genel lisede öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamaları meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerinin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur.

Tablo 11: Anne Eğitim Değişkenine Göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi ve LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Anne Eğitim	N	\bar{X}	Ss	F	LSD
Sorumluluk	(1)İlköğr.	361	25.88	4.55	5.566	-
	(2)Ortaöğt.	198	25.22	4.66		
	(3)Üniver.	74	23.97	4.79		
Dostluk/Arkadaşlık	(1)İlköğr.	361	28.39	4.81	1.552	-
	(2)Ortaöğt.	198	28.42	4.22		
	(3)Üniver.	74	27.39	4.66		
Barışçı Olma	(1)İlköğr.	361	25.56	4.56	.687	-
	(2)Ortaöğt.	198	25.10	4.55		
	(3)Üniver.	74	25.22	4.69		
Saygı	(1)İlköğr.	361	26.42	4.32	3.009*	1-2
	(2)Ortaöğt.	198	25.68	5.13		
	(3)Üniver.	74	25.20	4.91		
Dürüstlük	(1)İlköğr.	361	26.36	3.78	4.6330	1-3
	(2)Ortaöğt.	198	25.73	3.88		
	(3)Üniver.	74	24.96	4.52		
Hoşgörü	(1)İlköğr.	361	24.05	3.72	.664	-
	(2)Ortaöğt.	198	23.69	4.03		
	(3)Üniver.	74	23.73	4.13		

* $p < .05$ ** $p < .01$

Öğrencilerin anne eğitim türüne göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda anne eğitim değişkeninin insani değerler ölçeği alt boyutlarından saygı ($F= 3.009$ $p<.05$) ve dürüstlük alt boyutunun puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde ($F= 4.6330$ $p<.05$) farklılaştığı saptanmıştır. Yapılan analiz sonucunda anne eğitim değişkenine göre saygı alt boyutu puan ortalamalarının arasındaki farklılığın kaynağının bulunması amacıyla LSD testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda saygı alt boyutunda ilköğretim mezunu olan annelerin puan ortalamaları ortaöğretim mezunu olan annelerin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Dürüstlük alt boyutunda da, ilköğretim mezunu olan annelerin puan ortalamaları üniversite mezunu olan annelerin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Anne eğitim değişkenine göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda anne eğitim değişkeninin insani değerler ölçeği alt boyutlarından sorumluluk, dostluk/arkadaşlık, barışçı olma ve hoşgörü alt boyutlarında da bir farklılaşma saptanmamıştır.

Tablo 12: Anne Eğitim Değişkenine Göre Akademik Erteleme Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi ve LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Anne Eğitim	N	\bar{X}	Ss	F	LSD
Akademik Erteleme	(1)İlköğr.	361	60.83	12.12	2.692	
	(2)Ortaöğt.	198	60.74	14.20		
	(3)Üniver.	74	57.15	11.39		

* $p<.05$ ** $p<.01$

Tablo 12 incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin anne eğitim sınıf değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda öğrencilerin akademik erteleme ($F= 2.692$, $p>.05$) göre anlamlı düzeyde farklılaşma saptanmamıştır.

Tablo 13: Baba Eğitim Değişkenine Göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi ve LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Baba Eğitim	N	\bar{X}	Ss	F	LSD
Sorumluluk	(1)İlköğr.	205	26.10	4.58	3.541*	1-2, 1-4
	(2)Orta.	219	25.60	4.55		
	(3)Üniv.	176	24.62	4.74		
	(4)Lisüst.	33	24.82	4.72		
Dostluk/Arkadaşlık	(1)İlköğr.	205	28.45	4.75	1.712	-
	(2)Orta.	219	27.73	4.82		
	(3)Üniv.	176	28.66	4.37		
	(4)Lisüst.	33	28.85	3.49		
Barışçı Olma	(1)İlköğr.	205	25.47	4.80	.144	-
	(2)Orta.	219	25.21	4.22		
	(3)Üniv.	176	25.47	4.77		
	(4)Lisüst.	33	25.40	4.30		
Saygı	(1)İlköğr.	205	26.55	4.40	1.262	

	(2)Orta.	219	25.91	4.64		
	(3)Üniv.	176	25.76	5.09		
	(4)Lisüst.	33	25.42	4.01		
	(1)İlköğr.	205	26.77	3.86		
Dürüstlük	(2)Orta.	219	25.53	3.80	5.997**	1-3, 1-2
	(3)Üniv.	176	26.02	4.02		
	(4)Lisüst.	33	24.24	3.74		
Hoşgörü	(1)İlköğr.	205	24.40	3.87	2.708*	1-2,1-4
	(2)Orta.	219	23.38	3.62		
	(3)Üniv.	176	24.05	4.18		
	(4)Lisüst.	33	23.48	3.27		

* $p < .05$ ** $p < .01$

Öğrencilerin baba eğitim türüne göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda baba eğitim değişkeninin insani değerler ölçeği alt boyutlarından sorumluluk ($F = 3.541$ $p < .05$), dürüstlük alt boyutunun puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde ($F = 5.997$ $p < .01$) ve Hoşgörü alt boyutu boyutunun puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde ($F = 2.708$ $p < .05$) farklılaştığı saptanmıştır. Yapılan analiz sonucunda anne eğitim değişkenine göre insani değerler ölçeği alt boyutlarının puan ortalamalarının arasındaki farklılığın kaynağının bulunması amacıyla LSD testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda saygı alt boyutunda ilköğretim mezunu olan annelerin puan ortalamaları ortaöğretim mezunu olan annelerin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Dürüstlük alt boyutunda da, ilköğretim mezunu olan annelerin puan ortalamaları üniversite mezunu olan annelerin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Hoşgörü alt boyutunda da, ilköğretim mezunu olan annelerin puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Anne eğitim değişkenine göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda anne eğitim değişkeninin insani değerler ölçeği alt boyutlarından sorumluluk, dostluk/arkadaşlık ve barışçı olma alt boyutlarında da bir farklılaşma saptanmamıştır.

Tablo 14: Baba Eğitim Değişkenine Göre Akademik Erteleme Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi ve LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Baba Eğitim	N	\bar{X}	Ss	F	LSD
Akademik Erteleme	(1)İlköğr.	205	62.82	12.80	4.670*	1-2, 1-3
	(2)Orta.	219	60.04	12.15		
	(3)Üniv.	176	58.61	13.18		
	(4)Lisüst.	33	56.73	12.00		

* $p < .05$ ** $p < .01$

Tablo 14 incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin baba eğitim değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda baba eğitim düzeyleri ile akademik erteleme ($F = 4.670$, $p < .05$) göre anlamlı düzeyde farklılaşma göstermektedir.

Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin baba eğitim değişkenine göre akademik erteleme puan ortalamalarının arasındaki farklılığın kaynağının bulunması amacıyla LSD testi yapılmıştır. Babaların eğitim durumuna göre ilköğretim mezunu olan babaların puan ortalamaları yüksek bulunmuştur

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ortaöğretim öğrencilerinin sahip oldukları insani değerler ile akademik erteleme davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesinden elde edilen bulgular ışığında aşağıda tartışma süreci gerçekleştirilmiştir. Ancak yapılan literatür çalışmalarında gerek çalışma grubu gerekse de kullanılan ölçme araçları bazında benzer araştırma sonuçlarına rastlanamamıştır. Bu doğrultuda; alandaki çalışmaların bir kısmı, araştırmamızın tartışma kısmına katkı sağlamıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında akademik erteleme ölçeği puanları ile insani değerler ölçeğinin sorumluluk, barışçı olma, saygı, dürüstlük ve hoşgörü alt boyutları arasında pozitif yönde ilişki olduğu görülmektedir. Dostluk/Arkadaşlık alt boyutunda ilişki yoktur.. Dilmaç, Hamarta, Yiğit, Yıldız ve Büyükyıldırım (2011), tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada ise, aynı yaş gurubuna yönelik olup kullanılan ölçüm araçlarından insani değerler ölçeğinin aynı olduğu, ortaöğretim öğrencilerinin değer tercihleri ile fonksiyonel olmayan tutumlarının arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik gerçekleştirilen araştırma bulgusuna bakıldığında fonksiyonel olmayan tutumlar ölçeği mükemmelci tutum alt boyutunun insani değerler ölçeğinin sorumluluk, dostluk/arkadaşlık, barışçı olma ve hoşgörü alt boyutları ile manidar bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. En yüksek ilişki sorumluluk alt boyutunda yer almaktadır. Fonksiyonel olmayan tutum ölçeğinin onaylama ihtiyacı alt boyutunun insani değerler ölçeğinin sorumluluk, barışçı olma, saygı ve hoşgörü alt boyutları ile manidar bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. En yüksek ilişki saygı alt boyutunda yer almaktadır. Fonksiyonel olmayan tutum ölçeğinin bağımsız tutum alt boyutunun insani değerler ölçeğinin sorumluluk ve hoşgörü alt boyutları ile manidar bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. En yüksek ilişki hoşgörü alt boyutunda yer almaktadır. Fonksiyonel olmayan tutum ölçeğinin değişken tutum alt boyutunun insani değerler ölçeğinin sadece hoşgörü alt boyutu ile manidar bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu araştırma bulgu, araştırmamızdan elde etmiş olduğumuz bulgumuzu doğrudan destekler nitelikte olmasa, dolaylı olarak ilişki olduğunu varsaymamız mümkündür. Dilmaç, Deniz ve Deniz (2009), tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada öğrencilerin öz anlayış puanları ile değerler ölçeğinin başarı, hazcılık, öz denetim ve uyarılma, evrensellik, yardımseverlik, uyum ve güvenlik alt boyutları arasında pozitif ilişki olduğu görülmektedir. Araştırma bulgusundan da anlaşıldığı gibi problemlerine mantıklı çözüm arama olarak tanımlanan öz-anlayış ile öğrencilerin sahip oldukları değerler arasında pozitif ilişki olduğu ifade edilmiştir. Bu araştırma bulguları da, elde edilen araştırma bulgularını da dolaylıda olsa destekler niteliktedir.

Araştırmanın ikinci bulgusuna bakıldığında, insani değer ölçeğinin alt boyutlarının, akademik ertelemeyi açıklama gücüne sahiptir. Ayrıca, insani değerler ölçeğinin alt boyutlarına ait t değerleri incelendiğinde, birinci alt boyut (sorumluluk), ikinci alt boyut (dostluk/arkadaşlık), üçüncü alt boyut (barışçı olma), beşinci alt boyut (dürüstlük) ve alt boyut (hoşgörü) akademik ertelemeyi manidar şekilde açıklamakla birlikte, insani değerler ölçeğinin saygı alt boyutu ise, akademik ertelemeyi açıklamamaktadır. Çakıcı (2003), 260 lise ve 287 üniversite olmak üzere toplam 587 öğrenci üzerinde

yaptığı çalışmada; lise öğrencilerinde ana-baba okul başarısı değerlendirme ve okul başarısından doyum düzeyi, kişinin kendisine yönelik mükemmeliyetçiliği ve kişinin başkalarının kendisinden beklentileri ile ilgili mükemmeliyetçiliğinin akademik erteleme önemli yordayıcıları olduğu belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinde de akademik başarının, kişinin kendisine yönelik mükemmeliyetçiliğinin ve kişinin başkalarının kendisinden beklentileri ile ilgili mükemmeliyetçiliğinin akademik erteleme önemli birer yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma bulgusu, araştırmamızın bulgusunu doğrudan etkilememekle birlikte değişkenlerden akademik erteleme değişkenin ortak olmasından dolayı dolaylı olarak araştırma bulgumuzu destekler niteliktedir. Doğrudan olmasa da dolaylı olarak araştırmamızı destekler nitelikte olan bir diğer araştırma bulgusu da Deniz, Traş ve Aydoğan (2007), yaptıkları araştırmanın bulguları, stresle başa çıkma sürecinin, akademik erteleme davranışını anlamlı düzeyde yordadığını göstermektedir.

Bir diğer bulgu ise, insani değerler ölçeği alt boyutlarından sorumluluk, dostluk/arkadaşlık, barışçı olma saygı, dürüstlük ve hoşgörü alt boyutunda kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bir diğer bulguda ise, akademik erteleme puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Dilmaç, Bozgeyikli ve Çıkılı (2008), tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada ise, evrensellik, özyönelim ve güç değerleri açısından cinsiyetler arası bir farklılığın ortaya çıktığını görmekteyiz. Evrensellik ve özyönelim değerleri boyutunda farklılaşma erkek öğrenciler lehineyken, güç boyutunda kız öğretmen adaylarının lehine farklılaşma gösterdiği gözlenmiştir. Mehmedoğlu (2006), tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada ise, araştırmada kız ve erkek öğrencilerin değer grubuna verdikleri önem düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Bir diğer araştırma bulgusu da Dilmaç, Deniz ve Deniz (2007), tarafından gerçekleştirilen araştırmadır. Bu araştırma bulgusunda ise cinsiyet değişkenine göre değerlerin alt boyutlarının arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Hazcılık alt boyutunda kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu fark erkek öğrencilerin lehinedir. Değerler ölçeğinin bir diğer alt boyutu öz denetimde, kız öğrencilerin aritmetik ortalamaları anlamlı bir farkı ifade ettiği görülmektedir. Bu fark kız öğrencilerinin lehine olduğu görülmektedir. Yardımseverlik, Uyum, Güvenlik alt boyutlarında da kız öğrencilerinin lehine olduğu görülmektedir.

Bu araştırmanın bir başka bulgusu da yaş değişkeninin insani değerler ölçeği alt boyutlarından sorumluluk, dostluk/arkadaşlık, barışçı olma, saygı, dürüstlük ve hoşgörü alt boyutlarının hiçbirinde puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır. Bir diğer bulgu ise, ortaöğretim öğrencilerinin akademik erteleme yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşma gösterdiği bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda on beş yaşında olan öğrencilerin puan ortalamaları onsekiz yaşındaki öğrencilerinin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Akademik erteleme davranışı çoğu öğrenci için çok kuvvetli bir engeldir, okulla ilgili problemlere yol açar (örneğin, düşük notlar) ve stresle ilgili fiziksel rahatsızlıklara yol açar (Johson ve diğ., 2000; Lay, 1992; Pychyl ve Shanahan, 2007; Solomon ve Rothblum, 1984; Tice ve Baumeister, 1997; Yorulmaz, 2003; Aydoğan, 2008). Ekşi ve Dilmaç (2010), tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada ise, akademik erteleme eğilimi davranışlarıyla yaş değişkeni arasında bir farklılaşma bulunamamıştır. Bu araştırma bulgusuyla benzerlik gösteren bir diğer araştırma bulgusu da Çakıcı (2003), tarafından gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinde akademik erteleme ile yaş arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Sınıf değişkenine göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda sınıf değişkeninin insani değerler ölçeği alt boyutlarından saygı alt boyutunun puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Sınıf değişkeninin insani değerler ölçeği alt boyutlarından sorumluluk, dostluk/arkadaşlık, barışçı olma, dürüstlük ve hoşgörü alt boyutlarında da bir farklılaşma saptanmamıştır. Dilmaç, Deniz ve Deniz (2009), tarafından gerçekleştirilen araştırma bulgusunda ise, değer tercihleri ile sınıf değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir. Elde edilen bulgular, değerler ölçeği alt boyutlarından öz denetim, evrensellik, yardımseverlik güvenlik alt boyutlarının puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Dilmaç ve diğerleri (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise, üçüncü sınıf öğrencilerinin geleneksellik değer algılarına göre daha yüksek olduğu ifade edilmiştir Sınıf değişkenine göre elde edilen bir diğer bulgu ise, akademik erteleme davranışları ile sınıf değişkeni arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmamasıdır. Farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda öğrencilerin akademik ertelemesinde farklılaşma görülmemektedir. Ekşi ve Dilmaç (2010), tarafından gerçekleştirilmiş olduğu bir çalışmada da öğrencilerin akademik erteleme eğilimi ve genel erteleme eğilimi düzeyleri ile sınıf değişkeni arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Bizim araştırma bulgunuzda da akademik erteleme ile sınıf değişkeni arasında bir farklılaşmaya rastlanmamıştır. Bu bulgu ile çalışmamızdan elde edilen bulgu birbirini destekler niteliktedir.

Öğrenim görülen ortaöğretim kurum türüne göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda ortaöğretim kurumu değişkenine göre, insani değerler ölçeği alt boyutlarından dürüstlük alt boyutunun puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Sınıf değişkenine göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda ortaöğretim kurumu değişkenine göre, insani değerler ölçeği alt boyutlarından sorumluluk, dostluk/arkadaşlık, barışçı olma, saygı ve hoşgörü alt boyutlarında bir farklılaşma görülmemektedir. Elde edilen bir diğer bulgu ise, ortaöğretim öğrencilerinin akademik ertelemenin ortaöğretim kurumu türü değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda öğrencilerin akademik erteleme göre anlamlı düzeyde farklılaşma gösterdiği bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda genel lisede öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamaları meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerinin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin anne eğitim türüne göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda anne eğitim değişkeninin insani değerler ölçeği alt boyutlarından saygı ve dürüstlük alt boyutunun puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Yapılan analiz sonucunda saygı alt boyutunda ilköğretim mezunu olan annelerin puan ortalamaları ortaöğretim mezunu olan annelerin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Dürüstlük alt boyutunda da, ilköğretim mezunu olan annelerin puan ortalamaları üniversite mezunu olan annelerin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Anne eğitim değişkenine göre İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda anne eğitim değişkeninin insani değerler ölçeği alt boyutlarından sorumluluk, dostluk/arkadaşlık, barışçı olma ve hoşgörü alt boyutlarında da bir farklılaşma saptanmamıştır. Bir başka bulgu ise, ortaöğretim öğrencilerinin anne eğitim değişkeninin akademik

erteleme davranışlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda öğrencilerin akademik göre anlamlı düzeyde farklılaşma saptanmamıştır.

Öğrencilerin baba eğitim türüne göre elde edilen bulguya baktığımızda, İnsani Değerler Ölçeği Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda baba eğitim değişkeninin insani değerler ölçeği alt boyutlarından sorumluluk, dürüstlük ve hoşgörü alt boyutu boyutunun puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Araştırmamızdan elde edilen son bulgu ise; ortaöğretim öğrencilerinin baba eğitim değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda baba eğitim düzeyleri ile akademik erteleme arasında anlamlı düzeyde farklılaşma göstermektedir.

KAYNAKÇA

Aydın, İ. P. (2001). Yönetmel, Mesleki ve Örgütsel Etik. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Aydoğan, D. (2008). Akademik Erteleme Davranışının Benlik Saygısı, Durumluluk Kaygı ve Öz Yeterliliği İle Açıklanabilirliği. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara.

Ayral, A.E. (1992). Akademisyenlerin Çalışmayla İlgili Değerleri, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İngilizce İşletme Bölümü Organizational Behavior Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Balkıs, M., 2006. Öğretmen Adaylarının Davranışlarındaki Erteleme Eğiliminin, Düşünme ve Karar Verme Tarzları İle İlişkisi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Bilsky, W. ve Schwartz, S.H.(1994). Values and Personality. European Journal of Personality, 8, 163-181.

Bozkurt, T. (1996). "İşletme Kültürü: Kavram, Tanımı ve Metodolojik Sorunlar". Endüstri ve Örgüt Psikolojisi (Edt: S. Tevriüz). Ankara: Türk Psikologlar Derneği-Kalite Derneği.

Çakıcı, Ç. D. (2003). Lise ve Üniversite Öğrencilerinde Genel Erteleme ve Akademik Erteleme Davranışının İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Deniz, M. E., Traş, Z., Aydoğan, D. (2007). Akademik Erteleme ve Denetim Odağının Duygusal Zeka Yeteneklerine Göre İncelenmesi. IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi,17-19 Ekim. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Dilmaç, B. (2007). Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği ile Sınanması. (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Dilmaç, B., Kulaksızoğlu, A. ve Ekşi H. (2007). "An examination of the humane values education program on a group of science high school students Educational Sciences: Theory & Practice . Cilt 7, Sayı 3, 1221-1261.
- Dilmaç, B., Bozgeyikli, H.& Çıkılı, Y. (2008). Öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. Değerler Eğitimi Dergisi, 6(16), 65-92.
- Dilmaç, B., Hamarta, E., Yiğit, R., Bayır, M. Ve Büyükyıldırım, İ. (2011). The relationship between secondary school students' dysfunctional attitudes and their human values. European Journal of Educational Studies. 3(2), 353-363.
- Dilmaç, B., Deniz, M. ve Deniz, M.E.(2009). Üniversite Öğrencilerinin Öz-Anlayışları ile Değer Tercihlerinin İncelenmesi. Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt 7, No. 18, 9-24.
- Dunlop, F. (1996). Democratic values and the foundations of political education. Values in education and education in values (Ed. J.M. Halstead ve M.J. Taylor). London: Falmer Pres.
- Ekşi, H. Ve Dilmaç, B. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Genel Erteleme, Karar Vermeyi Erteleme ve Akademik Erteleme Düzeylerinin Sürekli Kaygı Açısından İncelenmesi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 23 (2), 433-450.
- Ferrari, J. R., Johnson, J. L. and McCown, W. G., 1995. Procrastination and Task Avoidance: Theory, Research, and Treatment. New York: Plenum Press.
- Fitcher, J. (1994). Sosyoloji Nedir? (Çev: N. Çelebi). Ankara: Atilla Kitabevi.
- Güngör, E. (1998). Değerler Psikolojisi Üzerinde Araştırmalar. İstanbul: Ötügen Neşriyat A.Ş.
- Hofstede, G. (1991). Cultures and Organizations. London: Harper Collins Business.
- Johnson, M. E., Gren, K. E. and Kluever, C. R. (2000). Psychometric Characteristics of the Revised Procrastination Inventory. Research in Higher Education, 41(2), 269-279.
- Kulaksızoğlu, A. ve Dilmaç, B. (2000). İnsani Değerler Eğitim Programı. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı:12. Sayı:12. 199-208.
- Lay, C. H. (1992). Trait Procrastination and Perception of Person-Task Characteristics. Journal of Social Behavior and Personality, 7, 483-494.
- Mehmedoğlu, U. (2006). Gençlik, Değerler ve din. Küreselleşme, ahlak ve değerler. (Ed. U. Mehmedoğlu & Mehmedoğlu). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Milgram, N.A. and Tenne, R. (2000). Personality Correlates of Decisional and Task Avoidant Procrastination. European Journal of Personality. 14, 141-156.
- Milgram, N. A., Sroloff, B. and Rosenbaum, M. (1988). The Procrastination of Everyday Life. Journal of Research in Personality, 22, 197-212.
- Pychyl, T.A. , Morin, R.W. and Salmon, R. B. (2000). Procrastination and Planning Fallacy: An Examination of The Study Habits of University Students. Journal of Social Behavior & Personality, 2000 Special Issue. 15 (5),135-150.

Rokeach, M. (1973). *The Nature of the Human Values*. New York: The Free Press.

Senecal, C., Julien, E. and Guay, F., (2003). Role conflict and academic procrastination: A self-determination perspective. *European Journal of Social Psychology*, 33, 135-145.

Schwartz, S.H.(1992). Universals in the Content Structure of Values: Theoretical Advances and Empirical Tests In 20 Countries. In Zanna (Ed.). *Advances in Experimental Social Psychology* (Vol. 25, pp. 1-65). New York: Academic Press.

Shearman, S.M.(2008). Culture, values, and cultural variability: Hofstede, Inglehart, and Schwartz's approach. The Annual Convention of the International Communication Association, Montreal, QC, Canada.

Solomon, L. J. and Rothblum, E. D. (1984). Academic Procrastination: Frequency and Cognitive-Behavioral Correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 503-509.

Sweitzer, N.G., 1999. "Fiddle-Dee-Dee, I'll Think About It Tomorrow": Overcoming Academic Procrastination in Higher Education. M.A. Thesis, Biola University: The Faculty of The Department of Education.

Ulusoy, K. (2007). Lise Tarih Programında Yer Alan Geleneksel ve Demokratik Değerlere Yönelik Öğrenci Tutumlarının ve Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tice, D.M. and Baumeister, R.F. (1997). Longitudinal Study of Procrastination, Performance, Stress, and Health: The Costs and Benefits of Dawdling. *Psychological Science*, 8, 454-458.

Yorulmaz, A. (2003). Erteleme Davranışının Çeşitli Psikolojik Değişkenler Açısından İncelenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yeşil, R. & Aydın, D. (2007). Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (2), 65-84.

